

The New Color of Money
Safer. Smarter. More Secure.

www.moneyfactory.gov/newmoney

Қалбакилаштиришга қарши Кураш

Федерал Резерв, Ғазна Департаменти ва АҚШ Махфий Хизмати АҚШ валютасини қалбакилаштиришга қарши ҳимоя қилиш йўлида валюта дизайнини узлуксиз такомиллаштириб бориш ва қонунни қаттиқўллик билан татбиқ қилишни ўз олдига мақсад қилиб қўйган.

- 100 йилдан зиёд даврдан буён валютани қалбакилаштириш паст даражада бўлиши таъминланиб келинмоқда.
- Қалбаки пул ясовчиларнинг янги технологиялардан тобора кўпроқ фойдаланишидан катъий назар, хукумат органлари томонидан амалга оширилаётган қалбакилаштиришга қарши илгор кураш қалбаки пул ясашни паст даражада ушлаб турилишини таъминлади. Ҳозирги таҳминларга кўра, бутун дунё бўйича муомалада бўлган ҳар 10.000 ҳақиқий 10 долларлик банкнотга нисбатан қалбаки банкнотлар сони бир донани ҳам ташкил қилмайди.¹
- Статистиканинг тасдиқлашига кўра, бутун дунё бўйича АҚШ валютасини қалбакилаштириш муомаладаги АҚШ пулларининг 1 фоизидан озини ташкил қилади.
- 1996 йилдан буён, қалбаки пул ясашни қийинлаштириш, ҳамда молиявий муассасалар, нақд пул билан муомала қилувчилар ва кенг жамоатчиликка қўлларидағи АҚШ валютасини текширишни осонлаштириш мақсадида янги валюта дизайнida такомиллаштирилган муҳофаза белгилари қўлланиб келинмоқда.
- Фойдаланишга осон муҳофаза белгилари одамларга АҚШ валютасини текширишда ёрдам беради:
 - ✓ **Ранги Ўзгарувчан Бўёқ:** Банкнотнинг олд томонининг қуи ўнг бурчагида жойлашган рақамга қаранг. Банкнотга тикка ва қия қарасангиз, ранги ўзгарувчан бўёқ мис рангдан яшил рангга ўзгаради.

¹ Федерал Резерв

- ✓ **Сув Белгиси:** Банкнотни ёруғликка тутинг ва сув белгисини, яъни катта портретга ўхшаш хира тасвири ахтаринг. Сув белгиси қоғознинг бир қисми сифатида ишланган ҳамда банкнотнинг иккала тарафидан ҳам кўринади.
 - ✓ **Мухофаза ипи:** Банкнотни ёруғликка тутинг ва муҳофаза ипи, яъни қоғозга бириклилган пластик лентани ахтаринг. Бу лента портретнинг ўнг томонида вертикал йўналишда жойлашган бўлиб, банкнотнинг иккала томонидан кўриниб туради. Ультрабинафша нур остида қараганда бу лента ялтирайди.
- Қалбаки пул ясовчилар учун бу белгиларни яратиш қийин бўлгани сабабли, аксарият ҳолларда улар бунга ҳаракат ҳам қилишмайди; улар нақд пул билан муомала қилувчилар ва кенг омманинг пулни текширмаслигига умид боғлайди.
 - АҚШ Махфий Хизмати қалбакилаштириш фаолиятларини йўқотиш мақсадида дунё бўйича банклар ва хуқуқ тартибот органлари билан яқиндан ҳамкорлик қилмоқда.
 - Қонунни қаттиққўллик билан татбиқ қилиш орқали, ўтган йили, маълум бўлган қалбаки АҚШ долларларининг ярми улар муомалага киритиб юборилгунга қадар хукумат органлари томонидан кўлга олинди.
 - 2005 молиявий йил давомида АҚШ Махфий Хизмати ва халқаро органлар томонидан 53 миллион долларга яқин қалбаки пуллар муомалага киритиб юборилишидан аввал кўлга олинди. Бундан ташқари, бутун дунё бўйича муомалага киритиб юборилган 61 миллион долларлик қалбаки АҚШ валютаси аниқланди ва муомаладан чиқариб олинди. Бу ҳолларда қалбаки пулларни қабул қилган бегуноҳ жабрланувчилар молиявий зарар кўрди.²
 - 2005 йилда АҚШ Махфий Хизмати томонидан валютани қалбакилаштиришда айбланиб, 3.717 дан зиёд шахс қамоқقا олинди. Валютани қалбакилаштириш бўйича тергов ишларида жиноий жавобгарликка тортиш даражаси тахминан 97,4 фоизни ташкил қиласди.³
 - 2005 молиявий йилда муомалада бўлганлиги аниқланган қалбаки банкнотларнинг тахминан 40 фоизи АҚШ дан ташқарида ясалганлиги аниқланди, 2004 йилда бу кўрсаткич 36 фоизни, 2003 йилда эса 42 фоизни ташкил қилган.⁴
 - Жамоатчиликнинг билимини ошириш, қонун ижроси, муҳофаза белгиларини такомиллаштириш ва оммани хабардор қилиш усулларини биргаликда кўллаш АҚШ валютасини қалбакилаштириш паст даражаларда бўлишини таъминлади.

Технология ютуқлари натижасида рақамли қалбакилаштириш осон ва арzon бўлиб борар экан, аксарият қалбаки пул ясовчилар рақамли усулларни қўллашга ўтмоқда.

2 АҚШ Махфий Хизмати

3 АҚШ Махфий Хизмати

4 АҚШ Махфий Хизмати

- Ўтган ўн йиллик давомида кенг жамоатчилик учун рақамли технологиялардан фойдаланиш имкониятлари кенгайди, бунинг натижасида рақамли технологиядан фойдаланиб ясалган қалбаки пуллар миқдори ошди. 1995 йилда рақамли технологиялар асосида ясалган қалбаки пуллар миқдори АҚШ да аниқланган барча қалбаки пулларнинг 1 фоизидан озни ташкил қылган бўлса, 2005 йилга келиб, бу рақам 52 фоизга етган.⁵
- 2005 йилда АҚШ Махфий Хизмати валютани қалбакилаштиришда фойдаланилган 584 та шахсий компьютер каби рақамли жиҳозларни мусодара қилди.⁶
- Анъанавий оғсет-босма операциялари ёрдамида қалбаки пул ясаш чет давлатларда кенг тарқалган, АҚШ да эса, рақамли қалбакилаштириш кўпроқ учрайди.

Хоҳ рақамли технология бўлсин, хоҳ мураккаб оғсет-босма бўлсин, АҚШ валютаси қалбаки пул ясовчилар томонидан қатор таҳдидларга учрайди. Шунинг учун, қалбаки пул ясовчилардан олдинда бориш мақсадида АҚШ хукумати ҳар етти-ўн йил ўтиши билан янги валюта дизайнларини муомалага киритиб боради.

- АҚШ валютасини ҳимоя қилиш узлуксиз жараёндир. Узлуксиз равища валюта дизайнини баҳолаш ва янги муҳофаза белгиларини киритиб бориш орқали хукумат самарали равища қалбакилаштиришдан олдинда боради.
- Янги 10 долларлик банкнот 2006 йил, 2 марта чиқарилган бўлиб, АҚШ валютасининг янги сериясидаги энг сўнгги муомалага киритилаётган купюрадир. Янги серия 2003 йил, 9 октябрда 20 долларлик банкнотни муомалага киритилиши билан бошланган, ҳамда кейинчалик, 2004 йил, 28 сентябрда янги 50 долларлик банкнот чиқарилган эди.

Янги 10 долларлик банкнотлар хавфсизроқ, зуккороқ ва ишончлироқ бўлади; хавфсизроқ, чунки уларни қалбакилаштириш қийин ва текшириш осон; зуккороқ, чунки у янги технологияларга ақли-чаққон қалбаки пул ясовчилардан бир қадам олдинда боради; ва ишончлироқ бўлгани сабабли АҚШ валютасининг дахлсизлигини ҳимоя қиласи.

- Янги кўринишидаги 10 долларлик банкнотда дастлаб 1990 йил киритилган муҳофаза белгиларининг энг асосий учтаси сақлаб қолинган ҳамда истеъмолчилар ва савдогарлар каби одамларга уларни текшириш осон: ранги ўзгарувчан бўёқ, сув белгиси ва муҳофаза ипи.
- Истеъмолчилар ўз пулларининг ҳақиқийлигини текширишда унинг рангига асосланмасликлари лозим. Лекин, ранг, потенциал қалбаки пул ясовчиларнинг ишини қийинлаштиради, чунки у банкнотни янада мураккаблаштириб, қалбакилаштиришни қийинлаштиради.

5 АҚШ Махфий Хизмати

6 АҚШ Махфий Хизмати

Агар кенг омма муҳофаза белгиларини билса, улар янада самаралироқ бўлади.
Одамларга буни тушунтириш мақсадида АҚШ хукумати жамоатчиликни хабардор қилиш дастурини ўтказишни ўз олдига мақсад қилиб қўйган. Бу дастурнинг мақсади бутун дунё аҳолисини янги 10 долларлик пулнинг муомалага киритилаётгани ҳақида хабардор қилиш, ҳамда унинг муҳофаза белгиларини тушунтириш ва улардан фойдаланишни ўргатишдан иборат. Дастур асосан 10 долларлик банкнотлар билан кўпроқ муомала қилувчи, чакана савдо ва молия секторларидағи накд пул билан ишловчи гурухларга, шунингдек оммавий ахборот воситалари орқали кенг оммага қаратилган.

- Муҳофаза белгиларидан қандай фойдаланишни билувчи шахслар қадрсиз қалбаки пуллардан эҳтиёт бўла оладилар.
- Ҳозирги таҳминларга кўра, бутун дунё бўйича муомалада бўлган ҳар 10.000 ҳақиқий 10 долларлик банкнотга нисбатан қалбаки банкнотлар сони бир донани ҳам ташкил килмайди. Шундай бўлсада, агар бу пул сизга келиб тушадиган бўлса, пешона тери билан топган пулингизга куйган бўласиз. Қалбаки пулларни ҳақиқийсига алмаштириб бўлмайди, билиб туриб қалбаки пул билан муомала қилиш эса қонунга хилоф.